

Xavier Díez, bloc ESPAI DE DISSIDÈNCIA, 18 d'agost del 2022

REALISME TRÀGIC

Que Damià Bardera (Girona, 1982) és una de les veus més singulars –i inclassificables– del panorama literari actual, pràcticament ningú no ho deu posar en dubte. Potser, el que ha anat canviant és que, després de més d'una dècada publicant regularment llibres de narrativa curta, comenci a ser més conegut, i fins i tot més reconegut, missió impossible en una literatura addicta a les capelletes. Potser, també, que l'impacte desconcertant de les seves primeres obres ha anat acostumant els lectors assidus, i per tant, hagi acabat de consolidar un estil inconfusible que, com he reiterat algunes vegades, no deixa ningú indiferent i els seus contes brevíssims posseeixen l'habilitat de generar atracció i repulsió a la vegada, entre el mateix lector, a la manera d'una salsa agredolça i picant alhora.

Havent canviat de segell editorial, ara publica a Godall un altre recull de narrativa, *Bèsties de companyia*, amb cinquanta narracions molt breus dividida en dues parts; la primera centrada en animals, *bestiari*, la segona, dedicada a oficis, *vocacions*. Des de 2010, quan publicà el seu *I alguns contes per llegir-los d'amagat*, es mantenen algunes línies de continuïtat, mentre apareixen, en plena maduresa literària, línies d'evolució. A *Bèsties de companyia* es manté la brevetat, encara que menys radical que en els seus primers reculls. Es manté, pràcticament de manera fèrria, la coherència textual que ofereixen una estructura reconeixible en el llibre. Potser hi ha menys escatologia. És possible que hagi disminuït uns pocs graus –potser només dècimes– els elements macabres. Ara bé, allò que es manté inalterable és el profund pessimisme que destila la lectura, i que més enllà de la curiositat que pot atreure el lector que arribi per primera vegada a Bardera, malgrat cert ambient de sàtira o humor negre, podem llegir com una visió schopenhaueriana

de l'existència. Evidentment, cal tenir en compte molt seriosament la formació filosòfica de l'autor, i la seva capacitat d'inocular inquietud.

Seguint en la mateixa línia, als seus contes anteriors, hi havia una sobrepoblació d'infants i de vells (aquesta espècie en vies d'extinció a dins la narrativa catalana contemporània). Per contra, aquí trobem més personatges de mitjana edat (que es comporten com personatges de l'edat mitjana). A diferència de llibres anteriors, amb certa tendència a presentar protagonistes apocalíptics que habiten les perifèries, a *Bèsties de companyia* ens trobem més integrats, persones que a priori fan unes vides més normalment ensopides, malgrat que aquest nou estatus adquirit no els fa menys tràgics que els anteriors. En qualsevol cas, tant les bèsties com les vocacions, ens mostren un exèrcit de perdedors que tracten de seguir els consells de la nova educació emocional en què han de dissimular la seva naturalesa fins a convertir-los en caricatura d'un fracàs transvestit grotescament en oportunitat.

Potser el que ha canviat és que Bardera ja fa alguns anys que fa de professor de secundària, i com a hipotètic personatge de *Blade Runner*, "ha vist coses que no creuríeu". I abans que la magnitud de la tragèdia es perdi per sempre com llàgrimes entre la pluja, ho vesteix d'inquietud i nihilisme. Tota caricatura (i molts dels seus personatges, de capteniment desconcertant per la seva doble addicció a l'extrem, i alhora a l'aparença de normalitat) es fonamenta en la realitat. I la realitat és que Ionesco s'ha colat a les aules, qui sap si amb un Nietzsche que acaba d'abraçar a un cavall. L'educació tal com l'havíem viscut des que van encendre's la les llums de la il·lustració és avui un món en extinció, en descomposició. Els psicòlegs, els pares sobreprotectors i els buròcrates orwellians s'han confabulat per construir uns nens de sucre, no massa allunyats de les despietades descripcions que ens ofereix aquest escriptor singular de Girona.

Per crear una etiqueta feliç, els editors barcelonins van inventar el concepte “realisme màgic” per classificar bona part del boom narratiu llatinoamericà. Així es pretenia, més que reflectir, sublimar una realitat llòbrega amb elements surrealistes. Amb Bardera, per contra, darrere del surrealisme i l’absurd trobem un realisme que tracta de dissimular la tragèdia d’un món decadent que tracta de sobreviure amb consignes balderes d’autoajuda. I en Bardera no hi ha pietat contra aquest postureig de correcció política i felicitat impostada. Potser deixar al descobert la veritat lletja que es parapeta davant les grans paraules i les bones intencions és una de les missions fonamentals de la literatura.